

Ένα «θησαυροφυλάκιο» ζωής για τη Μεσόγειο

CIHEAM
MAI CHANIA

Η Πρώτη Μεσογειακή Βιοκλιματική Τράπεζα Σπόρων στο MAIX

του Μιχάλη Χορευτάκη

Στον χώρο του Μεσογειακού Αγρονομικού Ινστιτούτου Χανίων (MAIX) σχεδιάζεται μια υποδομή με διεθνή σημασία και μακροπρόθεσμο αντίκτυπο για τη διατήρηση της φυσικής κληρονομιάς της Μεσογείου. Πρόκειται για την πρώτη **Μεσογειακή Βιοκλιματική Τράπεζα Σπόρων**, ένα πρωτοποριακό έργο που φιλοδοξεί να αποτελέσει σημείο αναφοράς για την προστασία της φυτικής βιοποικιλότητας σε ολόκληρη τη Μεσογειακή λεκάνη.

Η ιδέα άρχισε να υλοποιείται το 2014, όταν το MAIX ξεκίνησε τις διαδικασίες για τη μεταστέγαση της Μονάδας Διατήρησης Μεσογειακών Φυτών – η οποία περιλαμβάνει τις υποδομές της **Τράπεζας Σπόρων** με τις πολύτιμες συλλογές από σπάνια, απειλούμενα και ενδημικά είδη της Κρήτης και του **Herbarium**, ένα αποθετήριο αποξηραμένων φυτικών δειγμάτων – σε έναν κατάλληλο χώρο που θα μπορούσε να υποστηρίξει τη μελλοντική της ανάπτυξη. Η επιλογή του κτηρίου του κέντρου «Δήμητρα» (πρώην ΚΕΓΕ), δίπλα στον Βοτανικό Κήπο του Ινστιτούτου, αποδείχθηκε ιδανική.

Με απόφαση του Υπουργού Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, το 2017, μέρος του κτηρίου παραχωρήθηκε δωρεάν στο MAIX για περίοδο δέκα ετών, με δυνατότητα ανανέωσης, για σκοπούς κοινωφελούς χαρακτήρα. Οι σκοποί αυτοί περιλαμβάνουν τη διατήρηση συλλογών, την ενίσχυση εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων και την ευαισθητοποίηση των αγροτών σχετικά με την προώθηση και προστασία της τοπικής φυτικής ποικιλότητας.

Η μεταστέγαση της Μονάδας Διατήρησης Μεσογειακών Φυτών του MAIX απαιτεί ενεργειακή αναβάθμιση του κτηρίου, εσωτερικές διαρρυθμίσεις

και εγκατάσταση νέου ηλεκτρομηχανολογικού εξοπλισμού. Για τον σκοπό αυτό, το MAIX και το **Πολυτεχνείο Κρήτης** υπέγραψαν το 2017 Ειδικό Πρωτόκολλο Συνεργασίας για τον σχεδιασμό και την κατασκευή της πρώτης Μεσογειακής Βιοκλιματικής Τράπεζας Σπόρων. Με την εξασφάλιση της απαραίτητης χρηματοδότησης από την **Περιφέρεια Κρήτης**, ξεκίνησε μια πολυετής διαδικασία σχεδιασμού. Επιστημονικό προσωπικό των Σχολών Αρχιτεκτόνων Μηχανικών & Ηλεκτρολόγων Μηχανικών του **Πολυτεχνείου Κρήτης** ανέλαβαν την εκπόνηση της μελέτης για τη δημιουργία ενός κτηρίου που δεν θα στεγάζει απλώς μια Τράπεζα Σπόρων, αλλά θα αποτελεί πρότυπο βιοκλιματικής αρχιτεκτονικής προσαρμοσμένης στις ιδιαίτερες συνθήκες του μεσογειακού περιβάλλοντος.

Η φιλοσοφία του έργου βασίζεται στη σύνδεση της προστασίας της βιοποικιλότητας με τη βιώσιμη ανάπτυξη. Ο σχεδιασμός προβλέπει την αξιοποίηση παθητικών και ενεργητικών συστημάτων εξοικονόμησης ενέργειας, τη χρήση ανανεώσιμων πηγών μέσω φωτοβολταϊκών εγκαταστάσεων, την εκμετάλλευση του φυσικού φωτισμού και της θερμικής μάζας των υλικών, καθώς και τη δημιουργία ειδικών μικροκλιματικών συνθηκών που απαιτούνται για τη μακροχρόνια διατήρηση των σπόρων.

Στη συνέχεια, η Περιφέρεια Κρήτης χρηματοδότησε την απαραίτητη μελέτη στατικής επάρκειας του κτηρίου. Αυτό ήταν ένα απαραίτητο βήμα ώστε το κτήριο να μετατραπεί σε μια σύγχρονη εγκατάσταση που θα ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις της επιστημονικής έρευνας και της προστασίας του φυσικού πλούτου της Μεσογείου.

Σημαντικά βήματα πραγματοποιήθηκαν τα τελευταία χρόνια. Το 2025 το MAIX απέκτησε την πλήρη χρήση του κτηρίου του κέντρου «Δήμητρα», ενώ η Περιφέρεια Κρήτης χρηματοδότησε τη δημιουργία της τεχνικής υπηρεσίας που θα αναλάβει

την έκδοση των απαραίτητων οικοδομικών αδειών. Το στάδιο αυτό αναμένεται να ολοκληρωθεί μέσα στο 2026.

Σήμερα, το έργο βρίσκεται στην τελική φάση προετοιμασίας. Οι μελέτες έχουν ολοκληρωθεί και αναζητούνται οι κατάλληλοι χρηματοδοτικοί πόροι για την υλοποίησή του. Εξετάζονται δυνατότητες χρηματοδότησης μέσω του Πράσινου Ταμείου και άλλων εθνικών ή ευρωπαϊκών προγραμμάτων. Εφόσον εξασφαλιστούν οι απαιτούμενοι πόροι, η κατασκευή θα ξεκινήσει άμεσα, με στόχο η εγκατάσταση να είναι πλήρως λειτουργική έως το 2030.

Η σημασία της πρώτης Μεσογειακής Βιοκλιματικής Τράπεζας Σπόρων ξεπερνά τα όρια ενός ακόμη τεχνικού έργου. Η νέα υποδομή θα αποτελέσει ασφαλές καταφύγιο για σπόρους και βοτανικά δείγματα απειλούμενων και ενδημικών φυτών της Μεσογείου, συμβάλλοντας στη διατήρηση πολύτιμου γενετικού υλικού για τις επόμενες γενιές.

Ταυτόχρονα, θα λειτουργήσει ως κέντρο συνεργασίας επιστημόνων από διαφορετικές χώρες, ως εκπαιδευτικός χώρος για μαθητές και φοιτητές, ως πεδίο πρακτικής άσκησης και θερινών σχολείων, αλλά και ως σημείο αναφοράς για την ενημέρωση και ευαισθητοποίηση της τοπικής κοινωνίας γύρω από τα ζητήματα της βιοποικιλότητας και της κλιματικής αλλαγής.

Σε μια εποχή όπου η απώλεια ειδών και οι επιπτώσεις της κλιματικής κρίσης αποτελούν παγκόσμιες προκλήσεις, η Κρήτη φιλοδοξεί να φιλοξενήσει μια υποδομή που θα υπηρετεί όχι μόνο την επιστήμη, αλλά και το κοινό συμφέρον. Η πρώτη Μεσογειακή Βιοκλιματική Τράπεζα Σπόρων αναμένεται να αποτελέσει πρότυπο για ολόκληρη τη Μεσόγειο, συνδέοντας την καινοτομία, την εκπαίδευση και τη διατήρηση της φύσης σε ένα κοινό όραμα για το μέλλον.

Μιχάλης Χορευτάκης
Βιολόγος MSc
Υποψήφιος Διδάκτωρ ΑΓΘ
Μονάδα Διατήρησης
Μεσογειακών Φυτών
(MPCU)
CIHEAM - Μεσογειακό
Αγρονομικό Ινστιτούτο
Χανίων (MAICh)